

PITANJA IZUZEĆA MEDICINSKOG VEŠTAKA U SUDSKOM POSTUPKU

Dr HAJRIJA MUJOVIĆ

**Centar za pravna istraživanja
Institut društvenih nauka, Beograd
Udruženje pravnika 'Supram'**

V.Banja, maj 2018.

tematika rada

- uvod
- pravni okvir
- izuzeće u užem i širem smislu
- sudska praksa o izuzeću
- zaključne napomene

uvod

- ❑ **nezavisnost** i **nepristrasnost** sudskih radnji (veštačenja) neophodne su **procesne garancije**; u suprotnom proces je nepravičan, a odluka po pravilu bude oborena
- ❑ ponašanje sudije može izazvati objektivnu sumnju u nepristrasnost iz perspektive spoljnjeg posmatrača (**objektivni test**), ali i ličnih stavova (**subjektivni test**)
- ❑ **postoji princip inicijative** veštaka u funkciji objektivnosti i nezavisnosti u radu; **nezavisnost** znači da niko, pa ni sam sud, nije ovlašćen da upućuje veštaka o tome šta će i kojim naučnim metodama zaključiti o određenoj činjenici; traži se sloboda, bez pritiska ili sugestije koja navodi ka određenom nalazu i mišljenju

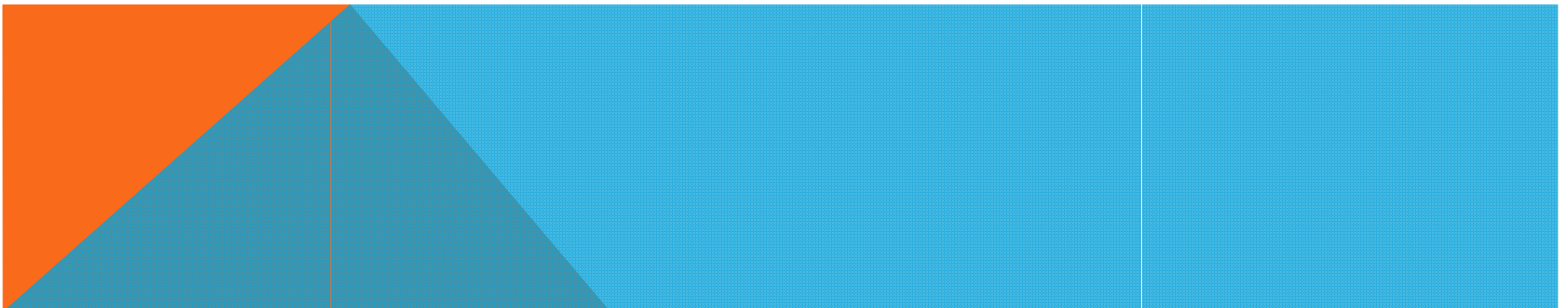
pravni okvir - ZPP

- ❑ Zakon o parničnom postupku bliže **uređuje** slučajeve isključenja i izuzeća iz postupka, za koje termine se zakonodavac opredeljuje
- ❑ propisuje najpre razloge izuzeća **sudije**, a onda upućuje na njihovu **shodnu primenu** kojom veštak može da bude isključen ili izuzet iz istih razloga kao i sudija ili sudija porotnik
- ❑ kaznene odredbe sankcionišu postupanja veštaka vezana za rokove i ne uključuju radnje po pitanju izuzeća; kod izbora ličnosti veštaka kažnjavaju se samo situacije u kojima on bez opravdanog razloga odbija da obavi veštačenje (novčana kazna od 10.000 - 150.000 din. za fizičko, a od 30.000 - 1.000.000 za pravno lice)

ZSV

- ❑ Zakon o sudskim veštacima - odredbe o uslovima za određivanje ili **isključenje ličnosti veštaka**; veštak ne može obavljati veštačenja ako je protiv njega pokrenut krivični postupak za krivično delo koje ga čini nedostojnim za veštačenje, dok taj postupak traje
- ❑ razlozi za **razrešenje** veštaka bliski su isključenju veštaka, te ih treba povezati, onda kada dovode do istih posledica u pogledu otpočinjanja ili toka procesnih radnji

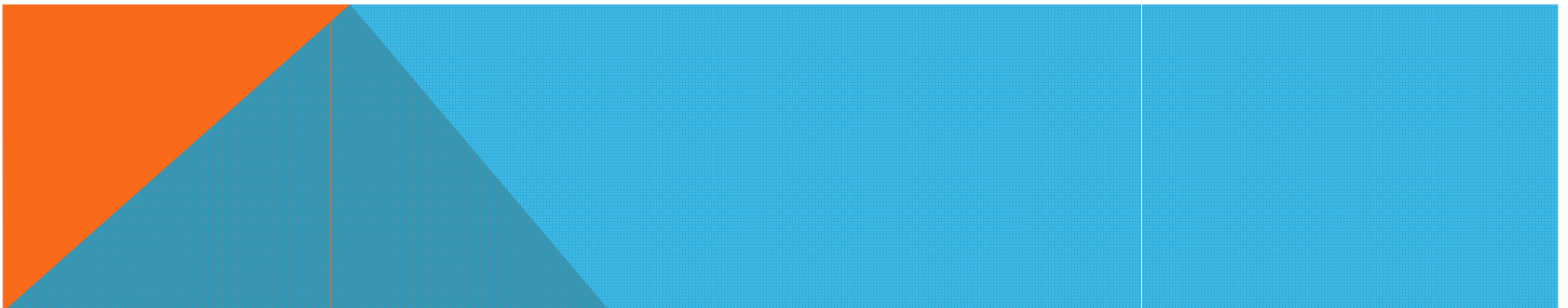
drugi zakoni

- ❑ na prvom mestu i posebno detaljno u krivičnom postupku (**ZKP**) važi shodna primena odredaba o izuzeću sudija i sudija-porotnika, koje se primenjuju na javne tužioce i njihove zamenike, zapisničare, prevodioce, tumače, kao i na veštace ako nije drugačije propisano
- ❑ **ZUP** za upravni postupak predviđa da lice koje ne može biti svedok ne može biti ni veštak, da se stranci pruža prilika za izjašnjenje o podobnosti veštaka, kao i da stranka može zahtevati izuzeće veštaka i ako sumnja u njegovu stručnost članovi (128 i 129 st. 3 Zakona o opštem upravnom postupku, "Sl. glasnik RS", br. 18/2016)

inostrani propisi

- ❑ procesna pravila koja važe za sve, pa i za veštace
- ❑ primer pravila o **isključenju** iz sudnice, o tzv. **sekvestraciji**, i **diskvalifikaciji** veštaka u anglosaksonskoj sudskoj praksi, što je drugačije ali srodno izuzeću o kome je ovde reč
- ❑ uporedno-pravna rešenja imaju za cilj da se u praksi podigne **kvalitet** veštačenja kroz jačanje ekspertskih znanja i **usvajanje smernica** za postupanje veštaka tokom pravnog postupka

- ❑ nalaz i mišljenje se mogu odmah **izuzeti** iz postupka jer ne ispunjavaju svoju svrhu; to je različito nego u pravu Srbije gde sud ne ulazi u tačnost veštačenja, jer o tome nema stručna saznanja, izuzev što može da formalno-logički prigovori veštačenju
- ❑ ako su nalaz i mišljenje **nejasni, nepotpuni** ili sami sebi **protivrečni**, sud nalaže veštaku da učini dopunu ili ispravku u roku za otklanjanje nedostatka ili da se o tome izjasni na ročištu
- ❑ ako se na ročištu ne usaglase nalaz i stručna mišljenja veštaka, odnosno ako sud smatra da bitne činjenice nisu dovoljno raspravljene, sud će da odredi **ново veštačenje** koje će da poveri drugom veštaku i o tome će da obavesti stranke
- ❑ kad ima **više veštaka** koji se ne slažu u nalazu i mišljenju, a nedostaci ne mogu da se otklone, sud će takođe drediti novo veštačenje

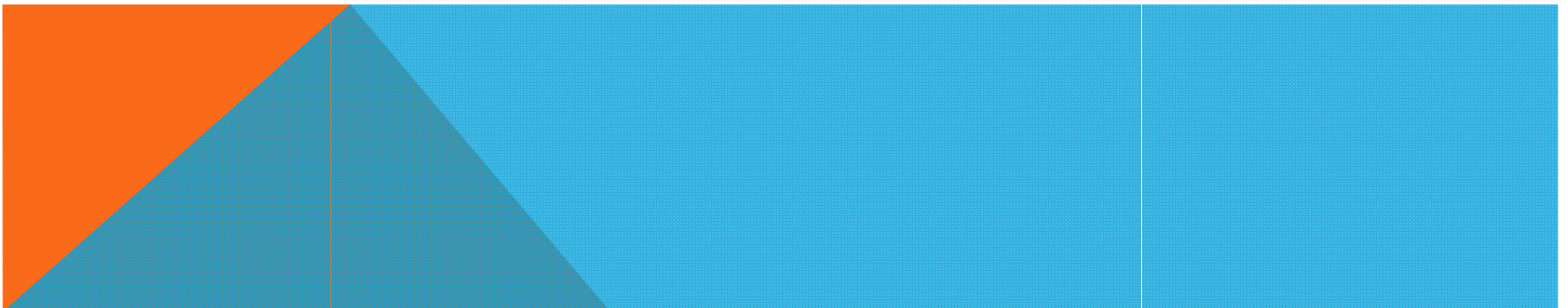
izuzeće u širem i užem smislu

- ❑ razlozi za izuzeće svrstani u dve grupe:
 - ❑ zakon pretpostavlja neobjektivnost (iudex inhabilis) – **izuzeće u širem smislu**, po sili zakona (isključenje).; ako je onaj ko se izuzima i sam stranka u postupku (npr. kod sudija po pravilu *nemo iudex in sua causa*), ako je sa strankom u odnosu saovlašćenika, saobveznika, ili regresnog obveznika; ako je zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke ili ako je u istom predmetu već saslušan.
 - ❑ nema pretpostavke po zakonu ali ima razloga koji dovode u sumnju nepristrasnost - **izuzeće u užem smislu** (iudex suspectus); širokom formulom obuhvaćeni su na primer prijateljstvo ili neprijateljstvo sa strankom, odnos starešinstva u struci i dr; mogu biti različiti razlozi, te se zato i ne preciziraju u zakonu

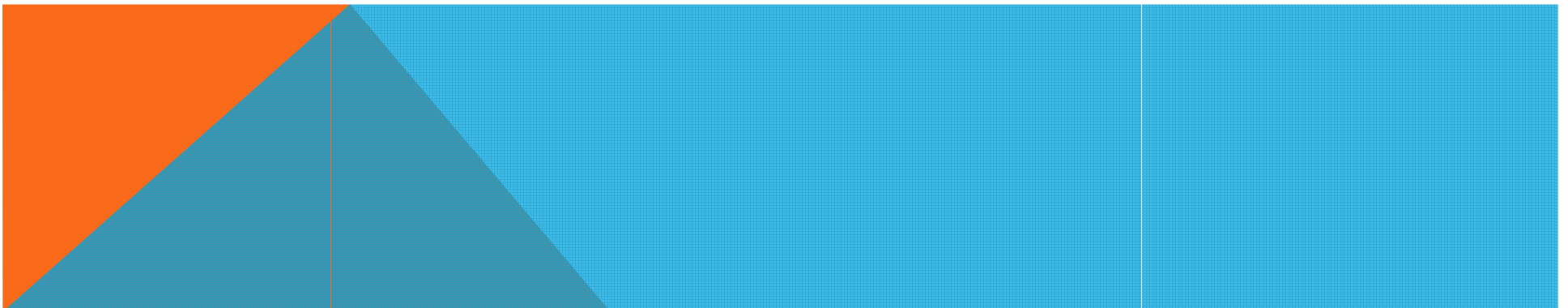
veštak

- ❑ veštak koji sazna da postoji razlog za njegovo isključenje odmah je **dužan da odbije** zadatak ili da njegovo izvođenje obustavi; na postojanje ove vrste razloga sud je dužan da pazi tokom celog postupka; kada je reč o isključenju njega može da traži i stranka
- ❑ po takvom traženju **postupa se** kao i kad stranka zahteva izuzeće iz razloga koji podleže sudijskoj oceni; izuzeće iz razloga koji se pojedinačno cene pokreće se na zahtev i to do kraja rasprave, a može i u pravnom leku

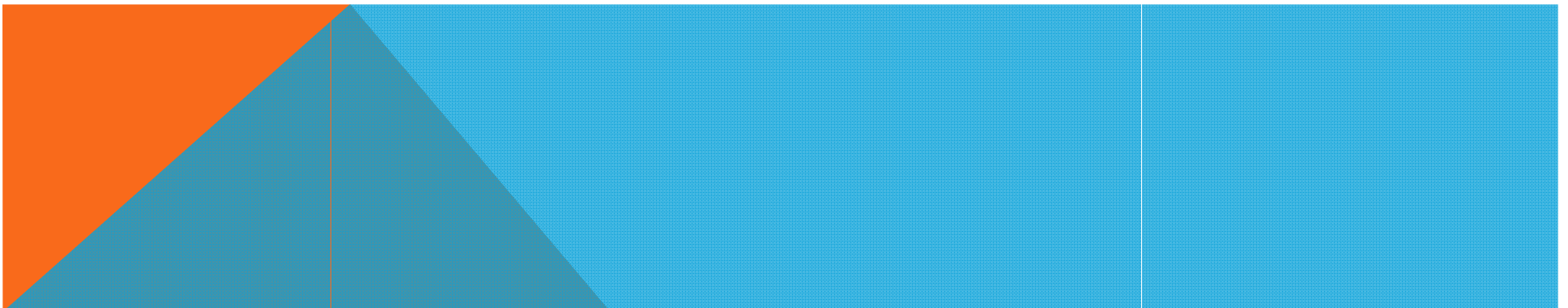
izuzeće veštaka

- ❑ **rešenje kojim se određuje** veštačenje sadrži upozorenje veštaku od strane suda da nalaz i mišljenje treba da izradi u skladu sa pravilima struke objektivno i nepristrasno
- ❑ veštak pruža sudu stručno znanje i za razliku od svedoka on može biti zamenjiv; sud će veštaka na njegov zahtev da **oslobodi veštačenja** iz razloga iz kojih i svedok može da uskrati svedočenje; sud ga može osloboditi i iz drugih opravdanih razloga; oslobođenje od dužnosti veštačenja može da traži i ovlašćeno lice organa ili organizacije gde je veštak zaposlen; za izuzeće **važe pravila kao i za sudiju** s razlikom da za veštaka može da se odredi i lice koje je ranije bilo saslušano kao svedok

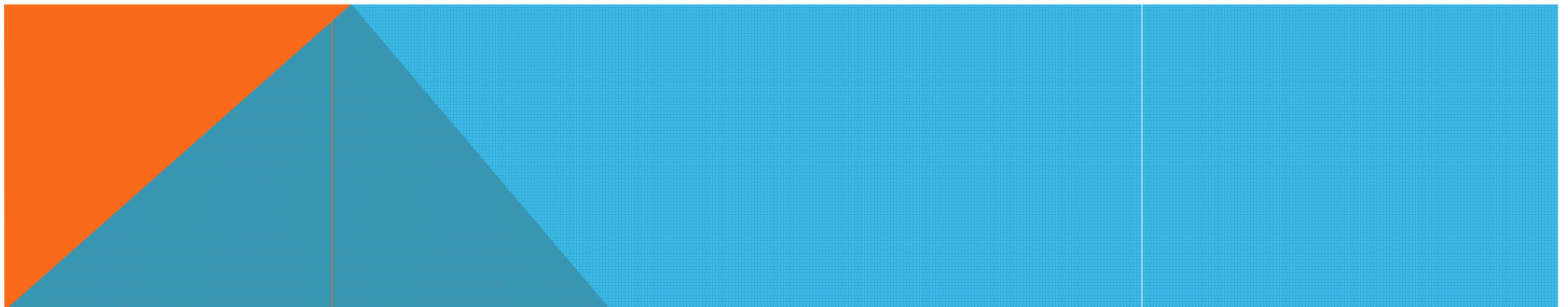
zahtev za izuzeće

- ❑ stranka je dužna da podnese **zahtev** za izuzeće veštaka kad sazna da postoji razlog za izuzeće, a najkasnije pre početka izvođenja dokaza veštačenjem
- ❑ obavezno se navode **razlozi** na kojima se zasniva zahtev za izuzeće; protiv rešenja kojim se usvaja zahtev za izuzeće veštaka nije dozvoljena žalba, a protiv rešenja kojim se zahtev odbija nije dozvoljena posebna žalba; ako je stranka saznala za razlog za isključenje ili izuzeće veštaka posle izvršenog veštačenja i prigovara veštačenju iz tog razloga, sud će da postupi kao da je zahtev za isključenje ili izuzeće podnet pre izvršenog veštačenja

—

- ❑ **inicijativu** za izuzeće imaju sudija ili stranka; na razloge za isključenje sud pazi tokom celog postupka, a na razloge za izuzeće do završetka glavne rasprave
- ❑ **razlozi** mogu biti nedovoljno jasni; npr. pripadnost određenoj društvenoj grupi ili udruženju kojem pripada i jedna od strana u postupku (politička partija ili veroispovest) prema objektivnom merilu nije dovoljna da održi legitimnost sumnje; potreban je dovoljan stepen individualizacije i uzročne veze koje navode na pristrasnost; lekar može da izda lekarsko uverenje bliskom članu porodice, ali se ne može uzeti kao veštak u postupku u kome je neko od njegovih bližnjih okrivljeni ili oštećeni

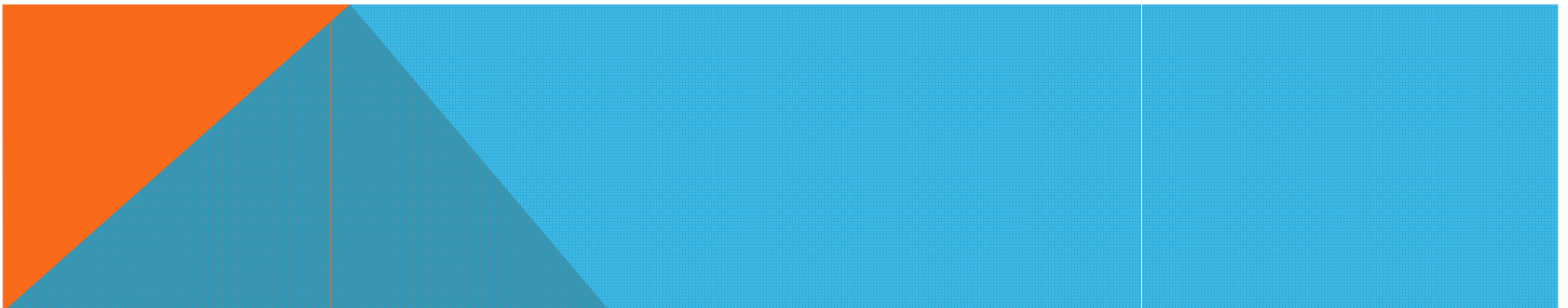
-

- ❑ određivanje **drugog veštaka** na mesto izuzetog predstavlja akt sudske uprave, a ne parničnu radnju, zbog čega protiv rešenja donetog o zahtevu nije dopuštena žalba
- ❑ u pogledu **posledica** izuzeća važi pravilo da radnje preduzete, bilo pre ili posle nemaju pravna dejstva i treba ih ponoviti; to izuzetno ne važi za radnje kod kojih postoji opasnost od odlaganja
- ❑ bez dejstva su i radnje preduzete pre nego što je stranka stavila zahtev za izuzećem

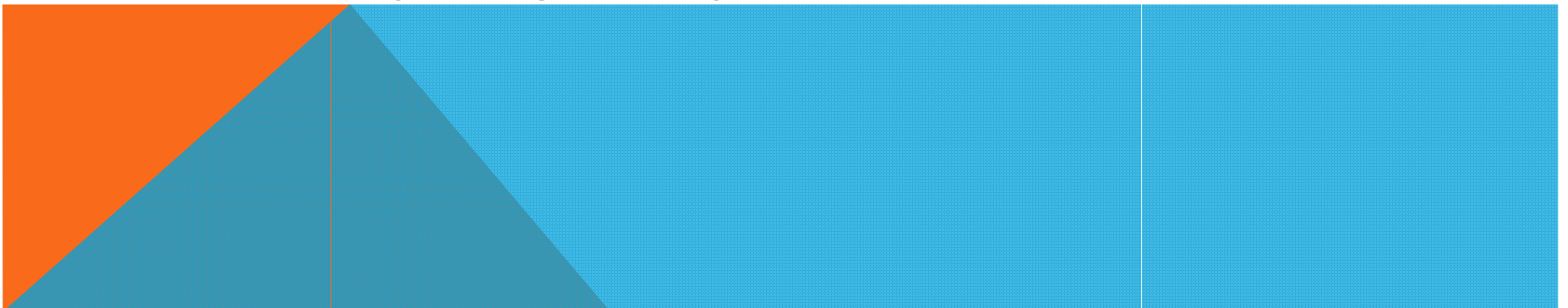
sudska praksa

- ❑ praksa sudova ukazuje da **razlozi za neučestvovanje** veštaka u postupku, osim tačno označenih zakonskih razloga (isključenje) mogu da se sastoje u njegovom subjektivnom odnosu prema ostalim učesnicima u postupku, ili ostalih učesnika prema njemu, ili u mišljenju javnosti da će biti nepristrasan (izuzeće)
- ❑ kod dokaza veštačenjem **stranke mogu stavljati prigovore**, kako u pogledu izbora osobe veštaka, njegove stručnosti, na sam postupak veštacenja, kao i na konkretan sadržaj nalaz i mišljenje veštaka, naročito ako su nalaz i mišljenje nejasni, nepotpuni, neobjektivni ili protivrečni

veštačenja

- ❑ mišljenja su da se u praksi retko koriste sve raspoložive **zakonske mogućnosti**, kao i da veštaci medicinske struke nedovoljno koriste datu širinu svog polja delovanja
- ❑ veštačenje je u službi **suda** i **stranaka** budući da je načelom dispozicije, strankama poverena strategija puta ka materijalnoj istini, pri čemu odgovornost za donošenje pravične odluke i dalje ostaje na sudu
- ❑ takođe se navodi da se **pod izuzećem** često podvode neadekvatne formulacije i zloupotrebljavaju procesna prava u cilju odugovlačenja postupka

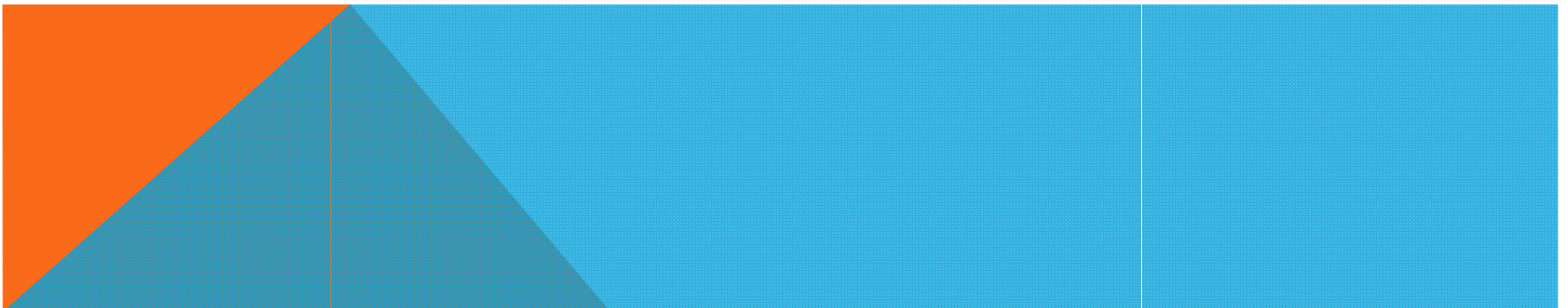
primeri iz sudske prakse

- ❑ nalaz i mišljenje sudskog koji su podneti pre pravnosnažnosti rešenja o **razrešenju** veštaka mogu da se koristite kao dokaz i veštak se može ispitati na glavnom pretresu ukoliko razrešenje veštaka nije iz razloga u vezi sa konkretnim predmetom
- ❑ lekar koji je lečio pacijenta ili bio direktor medicinske ustanove u kojoj je pacijent lečen, **ne može biti veštak** u parnici po tužbi za naknadu štete, protiv druge medicinske ustanove u kojoj je isti pacijent lečen, ako je potrebno utvrđivati uzročno-posledičnu vezu između preduzetih mera lečenja u obe medicinske ustanove i nastale štete, te je zbog toga izuzet

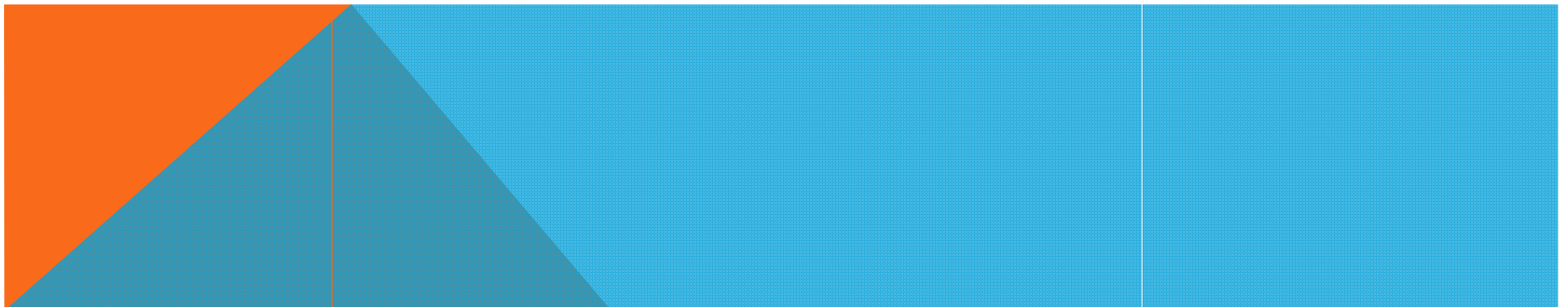
■

- ❑ **sastav tima** veštaka za utvrđivanje zdravstvenog stanja, stepena zrelosti i drugih svojstava ličnosti mlađeg punoletnog lica, određuje se tako što je isključen socijalni radnik a postavljeni lekar, pedagog i psiholog
- ❑ o izuzeću veštaka sud može da odluči **na glavnom pretresu**, a okrivljeni i njegov branilac koji su upoznati sa ovim rešenjem u zapisniku i koji nisu ni na glavnom pretresu, niti nakon toga u svojim podnescima izričito ponovili zahtev za izuzećem ne mogu to kasnije u žalbi isticati kao povredu postupka

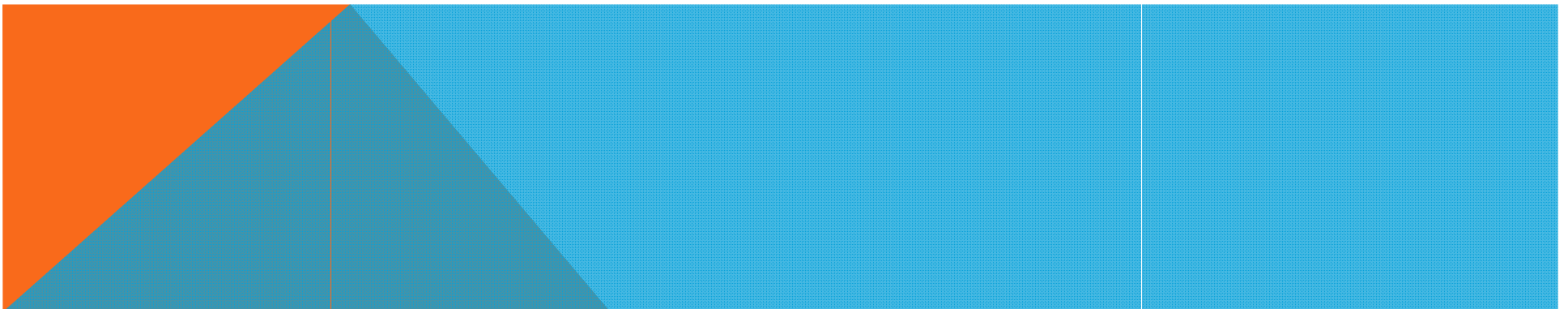
-

- ❑ ne može se tražiti izuzeće iz razloga što veštak **nije upisan** u listu stalnih sudskih veštaka
- ❑ veštaka medicinske struke treba odrediti iz oblasti **specijalizacije** koja je primerena vrsti povrede oštećenog
- ❑ sud je odbio zahtev tužioca za izuzeće veštaka jer **nije naveo razloge** koji bi bili osnov za izuzeće, odnosno jer ne postoje okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost
- ❑ **isključeno** je da se upiše u listu veštaka onaj ko ne ispunjava uslove za upis (dokaz o stručnom znanju i praksi)

zaključak

- uloga dokaza veštačenjem je od odlučujućeg značaja
- bitno je pojmovno razgraničiti I razlikovati izuzeće
- izuzeće po zakonu je manje sporno, dok izuzeće po oceni suda može biti dovedeno u pitanje u zavisnosti od ocene konkretnog zahteva
- sudski veštaci treba da budu svesni svoje velike odgovornosti koje imaju u obavljanju posla

Hvala na pažnji !

hmujevic@idn.org.rs

medlaw@eunet.rs

